

ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ

Активізація процесів становлення громадянського суспільства в Україні зумовлює необхідність пошуку нових шляхів зміцнення державності, ґрунтового реформування системи державного управління. *Найважливішою складовою системних перетворень є становлення інституту оцінки ефективності державного управління.* Укорінення і розвиток зазначеного інституту є також необхідною передумовою успішного інтегрування економіки України в систему європейського та загальносвітового господарського простору.

Інститут оцінки ефективності системи державного управління, що спирається на принципи, запозичені у бізнес-сектора з практики менеджменту, заснованого на загальній оцінці якості (total quality management), є невід'ємною складовою моделі нового державного управління, яка (як підґрунтя моделі ефективної держави) почала поступово запроваджуватися у розвинених країнах з 1980-х років і концептуально оформлюватися з другої половини 1990-х років.

Рушійними мотивами для запровадження систем моніторингу результатів державної діяльності є:

- досягнення консенсусу про стратегічні пріоритети національного розвитку всередині уряду і суспільства;
- виявлення неефективності певних управлінських функцій і дій у контексті оптимізації бюджетних витрат і налагодження систем «зворотних» зв'язків між державними структурами і громадянським суспільством;
- підвищення загальної довіри населення до влади.

Основними завданнями інституту оцінки ефективності системи державного управління є:

- кількісно-якісна диверсифікація послуг, що надаються з урахуванням запитів господарюючих суб'єктів,
- розумне управління бюджетними фінансовими ресурсами,
- створення передумов для інклюзивного економічного зростання,
- щадна суспільна трансформація від моделі держави загального добробуту до моделі ефективної держави.

Орієнтирами для концентрації зусиль суб'єктів державного управління у напрямку розв'язання зазначених завдань постають: ефективність, економічність, альтернативність поставки державних послуг з урахуванням адекватності відповідних бюджетних витрат.

Варто зазначити, що практика оцінювання якості управління на рівні ділових фірм, крім суто економічних показників, враховує і якісні — соціально-професійні, психологічні тощо. Отже, чітка кількісна оцінка об'єкта навіть на мікрорівні господарювання, в умовах широкого використання прийнятих для цього грошових показників ефективності, є дуже утрудненою. На макрорівні проблема вимірювання істотно ускладнюється.

Моніторинг ефективності державного управління може стосуватися оцінки ступеня реалізації цілей і завдань (підвищення добробуту та якості життя населення, формування ефективного державного апарату, ефективного витрачання бюджетних коштів, розвитку галузей економіки, підвищення національної конкурентоспроможності тощо) стратегічних державних програм, а також якості надання державних пос-

* **АРТЬОМОВА Тетяна Іванівна** — д.е.н., головний науковий співробітник відділу економічної теорії, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», м. Київ, Україна, blagosostojanie1986@gmail.com

луг; управління бюджетними коштами; правового забезпечення державних органів; управління персоналом.

Інтегральними показниками оцінки ефективності державного управління, які розроблено Світовим банком та іншими міжнародними організаціями, є такі:

- оцінка ефективності державного управління в міжкrajнному порівнянні — GRICS;

- порівняльна оцінка державної політики, ділового клімату, якості регулювання, рівня корупції, якості державних послуг в контексті взаємодії між бізнесом і державою (показники WBES);

- порівняльна оцінка якості управління, ділового клімату, конкурентного середовища, рівня корупції у контексті взаємодії між бізнесом і державою у країнах з перехідною економікою (показники BEEPS);

- Індекс сприйняття корупції;

- барометр світової корупції організації «Transparency International»;

- Індекс економічної свободи організації «Heritage Foundation»;

- Індекс непрозорості;

- показники оцінки ефективності, вимірювані на основі обстежень державних службовців і населення та інші.

Що стосується України, то в 2016 році за індексом сприйняття корупції вона, зокрема, набрала 29 балів, посівши 131 місце з 176, та покращила результати у порівнянні з 2012 роком на 3 бали.

Окремої уваги в ході становлення інституту оцінки ефективності державного управління заслуговує проблема формування системи електронного урядування як складової інституту електронної демократії. Сьогодні мова йде про запровадження до системи надання державних послуг цифрових технологій, зокрема, цифрових платформ блокчейну. Для успішної реалізації системи електронного урядування Україні необхідно подолати низку вузьких місць через:

- розробку стратегічних документів розвитку сфери е-урядування;

- створення інтегрованої системи інформаційних ресурсів і засад інформаційної взаємодії для місцевих органів влади;

- розширення доступу громадян до державних інформаційних ресурсів;

- посилення професіоналізму державних службовців;

- подолання нерівномірного доступу громадян України до комп'ютерних мереж.

Незважаючи на наявні труднощі, впровадження технологій електронного урядування в країні поступово просувається. Накопичений позитивний досвід у цій сфері доцільно використовувати в медицині, освіті, у сфері банківського обслуговування, у податковій і митній службах, на транспорті та в інших галузях суспільного життя.

Варто враховувати, що концепція нового державного управління вимагає уважного осмислення і виваженої реалізації. Особливої уваги заслуговує, зокрема, практика комерціалізації державної діяльності та впровадження нормативів ефективності та результативності управлінської діяльності. Ринкова орієнтація моделі нового державного управління є не просто впровадженням нових технологій, але привнесенням у суспільство нової системи світоглядних норм і цінностей; проте принципи організації системи державного управління сьогодні повинні в першу чергу визначатися вимогами відкритого, демократичного і справедливого суспільного устрою, що відкриває можливості для ефективного захисту прав людини, рівноправної участі всіх верств населення у діяльності державних інститутів.